

Digitale nalatenschap, Laat het niet na.

In de Position Paper 'Samen aan zet' onderstrepen de partners van De Alliantie Digitaal Samenleven terecht dat digitale inclusie een randvoorwaarde is om volwaardig deel te nemen aan de samenleving. Maar wat als je je niet bewust bent van wat er met je data gebeurt bij leven en na overlijden?

Aanleiding

Digitale nalatenschap wordt niet pas relevant na overlijden. Het gaat over digitale weerbaarheid, autonomie en regie over data tijdens het hele leven.

Media-aandacht, voorlichting door maatschappelijke organisaties en een groeiend aantal publieke campagnes en onderzoeken laten zien dat digitale nalatenschap niet langer een thema in de marge is. Zo benadrukt de campagne Data Na De Dood van de Alliantie Digitaal Samenleven dat iedereen een digitale nalatenschap heeft en noemt privacy, ontzorging van nabestaanden, veiligheid en duurzaamheid als vier directe redenen om het bij leven te regelen.

Tegelijkertijd blijft de praktijk achter. Burgers laten grote hoeveelheden persoonsgegevens, accounts, abonnementen, foto's, berichten en tegoeden achter op commerciële platforms, terwijl de maatschappelijke en juridische mogelijkheden om daar grip op te houden beperkt zijn. Daarom is politieke aandacht nodig. Volgens de Alliantie heeft 85 procent van de Nederlanders de digitale nalatenschap niet op orde en heeft 70 procent er nog nooit van gehoord. SeniorWeb constateert daarnaast in 2026 dat slechts 23 procent van de ondervraagde senioren hun digitale nalatenschap had geregeld, terwijl 77 procent slechts delen of niets had vastgelegd en 78 procent meer uitleg wil.

Waarom dit politiek relevant is

Digitale nalatenschap is politiek relevant omdat het raakt aan de volgende publieke belangen:

Autonomie: mensen moeten zelf kunnen bepalen wat er met hun accounts, berichten, foto's, data en digitale bezittingen gebeurt, zowel tijdens hun leven als daarna.

Digitale veiligheid: onbeheerde accounts en data van overledenen vergroten het risico op misbruik en identiteitsfraude.

Toegankelijkheid en inclusie. Veel mensen weten niet waar zij moeten beginnen, vinden het te ingewikkeld of zijn afhankelijk van hulp van naasten, vrijwilligers of platforms.

Platformmacht: om een digitale nalatenschap bij leven te regelen of na overlijden af te wikkelen, zijn we grotendeels afhankelijk van de voorwaarden, processen en medewerking van grote technologiebedrijven.

Soevereiniteit: Met de huidige geopolitieke verschuivingen – Amerikaanse techbedrijven die Europees privacybeleid actief tegenwerken, de spanningen rond de EU Digital Services Act1, en de Post-Schrems II 2 discussie over data transfers – is het de vraag of het in het kader van digitale soevereiniteit wenselijk is dat burgers hun postume digitale identiteit en grote hoeveelheden persoonlijke data structureel niet actief (kunnen) beheren en dat deze data opgeslagen blijft bij buitenlandse platforms.

Van nalaten(schap) naar digitale regie

Het politieke debat over digitale nalatenschap moet niet beperkt blijven tot de vraag wat er na overlijden met data en accounts gebeurt. Voor wie zijn digitale nalatenschap wil regelen of die van een overleden dierbare moet afwikkelen, wordt al gauw duidelijk hoe weinig grip burgers bij leven hebben op hun digitale zaken. Wie geen overzicht heeft van accounts, abonnementen, cloudopslag, apparaten, wachtwoorden en toegangsrechten, mist dus niet alleen regie bij overlijden, maar ook in het dagelijks leven.

Beleid rond digitale nalatenschap kan daarmee een hefboom zijn voor bredere digitale weerbaarheid. Het helpt burgers nadenken over dataminimalisatie, toegangsbeheer, machtigingen, wachtwoordbeheer, platformafhankelijkheid en de vraag wie namens hen mag handelen als zij dat zelf niet kunnen. Daarmee sluit het onderwerp direct aan op de publieke opgave om mensen online autonomer te maken en minder afhankelijk te zijn van dominante commerciële platformen.

Wat de overheid moet doen

- Behandel digitale nalatenschap niet alleen als consumententhema of nabestaandenvraag, maar maak het onderdeel van nationaal beleid voor digitale weerbaarheid en digitale inclusie.
- Investeer in publieke voorlichting en lokale ondersteuning. Bibliotheken, leslocaties, voorzieningen zoals de Digihulplijn en andere maatschappelijke organisaties kunnen burgers praktisch helpen met checklists, gesprekken en handelingsperspectief.
- Ontwikkel één herkenbaar publiek handelingskader. Burgers hebben behoefte aan eenvoudige en eenduidige stappen: inventariseren, kiezen, vastleggen, delen met vertrouwenspersonen en periodiek actualiseren.
- Zet richting platforms in op helderdere rechten en procedures. Toegang, verwijdering, herdenking, overdracht of afsluiting van accounts moeten

transparanter, beter uitlegbaar en minder belastend worden voor burgers en nabestaanden.

- Verbind het onderwerp met zorg, notariaat en publieke dienstverlening. Juist op momenten van levensverandering of verminderde zelfredzaamheid moet digitale regie bespreekbaar en praktisch regelbaar zijn.

Politieke boodschap

Wie digitale nalatenschap reduceert tot een praktisch lijstje voor na overlijden, mist de kern. Het gaat om zeggenschap over identiteit, relaties, herinneringen en toegang tot data in een samenleving waarin het leven zich steeds meer online afspeelt. Meer bewustzijn en actie zijn nodig omdat digitale autonomie niet vanzelf ontstaat: zonder publiek beleid blijven burgers afhankelijk van toeval, individuele digitale vaardigheden en de goodwill van platforms.

Digitale nalatenschap verdient daarom een vaste plek op de politieke agenda, als onderdeel van digitale inclusie, gegevensregie en bescherming van burgers in de platformeconomie.